

Силабус навчальної дисципліни
«Культурно-цивілізаційний розвиток народів Центральної і Східної Європи (доба Середньовіччя та раннього Нового часу)»
2023 – 2024 навчального року

Назва курсу	Культурно-цивілізаційний розвиток народів Центральної і Східної Європи (доба Середньовіччя та раннього Нового часу).
Адреса викладання курсу	Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Історичний факультет, кафедра історії Центральної та Східної Європи
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	
Викладачі курсу	Лешкович Наталія Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Центральної та Східної Європи
Контактна інформація викладачів	e-mail: leshkovych.1001@gmail.com ; https://clio.lnu.edu.ua/employee/leshkovych-n-o ; м. Львів
Консультації по курсу відбуваються	кафедра історії Центральної та Східної Європи (Головний корпус ЛНУ ім. І.Франка, ауд. 317). Для погодження часу індивідуальних консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	
Інформація про курс	Курс надає слухачам необхідні знання про культурно-цивілізаційний розвиток народів Центральної та Східної Європи. Набуті знання повинні створити теоретичний та практичний фундамент, який допоможе слухачам орієнтуватися в сучасних історичних процесах, що відбуваються в регіоні.
Коротка анотація курсу	Цивілізаційний підхід до вивчення історії народів Центральної та Східної Європи розкриває особливості регіону в контексті всесвітньої історії як цілісність.
Мета та цілі курсу	Мета – сформувати у студентів наукове бачення культурно-цивілізаційного розвитку народів Центральної та Східної Європи в добу середньовіччя та раннього Нового часу, закономірностей та специфіки цього процесу, факторів у їх взаємозв'язку і взаємовпливах. завдання: <ul style="list-style-type: none"> ▪ виробити у студентів навички роботи з текстами різних типів джерел, науковою та публіцистичною літературою, яка окреслює історію країн даного регіону; ▪ виявити та окреслити закономірності і специфіку державотворчих процесів в країнах регіону; ▪ охарактеризувати особливі риси суспільно-політичної та соціально-економічної моделей розвитку країн регіону; ▪ розкрити специфіку культурних та релігійних процесів, суспільної думки, ментальних особливостей народів регіону; ▪ проаналізувати зовнішні чинники, що впливали на політичну, економічну та культурну історію народів регіону.

Література для вивчення дисципліни (вибіркова)	<p>Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально–Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.</p> <p>Великая хроника о Польще, Руси и их соседях XI–XIII вв. Москва, 1987.</p> <p>Вопросы этногенеза и этнической истории славян и восточных романцев: методология и историография. Москва, 1976.</p>
---	---

Галл Аноним. Хроника и деяния князей или правителей польских. Москва, 1961.

Гельмольд. Славянская хроника. Москва, 1963.

Гісторыя Беларусі. У 2 ч. Мінск, 1998. Ч.1.

Грачев В. П. Сербская государственность в X-XIV вв. Москва, 1972.

Гуситское движение в Чехии XV ст. Москва, 1990.

Гуситское движение в освещении современников. Источники и материалы практических занятий. Москва, 1992.

Грабеньский Вл. История польского народа. Минск, 2006.

Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії і цивілізації. Київ, 2000.

Дейвіс Норман. Боже ігрище. Історія Польщі. Київ, 2008.

Достян И. С. Борьба сербского народа против турецкого ига в XIV-XV вв. Москва, 1962.

Дыбковская А., Жарын М., Жарын Я. История Польши с древнейших времен до наших дней. Варшава, 1995.

Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.

Источниковедение истории южных и западных славян (феодальный период) / Отв. ред. Л. Лаптева. Москва, 1999.

Источниковедение истории южных и западных славян (феодальный период) / Отв. ред. Л. Лаптева. Москва, 1999.

История средних веков /Под ред. М. Стасюлевича. Москва–Санкт-Петербург, 2001. Т. 1–2.

История южных и западных славян: курс лекций/ под ред. И.В. Созина. Москва, 1979.

Історія Центрально – Східної Європи: посібник / за ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001.

Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст): навчальний посібник / за ред. В.І. Ярового. Київ, 2001.

История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009.

Клочовський Є. Історія Польщі до кінця XV ст. Сандомир, 2005.

Козьма Пражский. Чешская хроника. Москва, 1962.

Королюк В. Д. Славяне и восточные германцы в эпоху раннего средневековья. Москва, 1985.

Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002.

Краткая история Болгарии: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1987.

Краткая история Венгрии. С древнейших времен до наших дней / отв. ред. Т.Исламов. Москва, 1991.

Коротка історія Угорщини. Ніредьгаза, 1997.

Краткая история Румынии: С древнейших времен до наших дней . Москва, 1987.

Краткая история Польши: С древнейших времен до наших дней . Москва, 1993.

Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней / отв. ред. А. Клеванский. Москва, 1988.

Кріль М.М. Історія Словаччини. Львів, 2006.

Лаптева Л.П. История Чехии периода феодализма (V - середина

XVII вв.). Москва, 1993.

Лаптева Л. П. Письменные источники по истории Чехии периода феодализма. Москва, 1985.

Лаптева Л. П. Гуситское движение в Чехии XV в. Москва, 1990.

Литаврин Г. Г. Византия и славяне. СПб, 1999, 2001.

Литаврин Г. Г. Раннефеодальные государства на Балканах VI–XII вв. Москва, 1985.

Литаврин Г. Г. Византия, Болгария, Древняя Русь (IX– н. XIII вв.). СПб, 2000.

Лордкипанидзе Д. О. Ян Амос Коменский (1592–1670). Москва, 1970.

Лужицькі серби. Львів, 1997.

Озолин А. И. Социально-экономическое развитие Чехии в XIV– н. XV вв. Саратов, 1981.

Орешков С. Ф. Османская империя: система государственного управления, социальные и этнорелигиозные проблемы. Москва, 1986.

Османская империя и страны Центральной, Восточной и Юго-Восточной Европы в XV–XVI вв. Москва, 1984.

Островер Л. Костюшко. Москва, 1961.

Очерки истории культуры славян. Москва, 1996.

Польские мыслители эпохи Возрождения. Сборник текстов / Подбор, ред. И. Нарского. Москва, 1960.

Принятие христианства народами Центральной и Юго-Восточной Европы и крещение Руси. Москва, 1988.

Седов В. В. Происхождение и ранняя история славян. Москва, 1979.

Семенова Л.Е. Княжества Валахия и Молдавия. Конец XIV – начало XIX в. Москва, 2006.

Сказание о начале славянской письменности. Москва, 1981.

Славич Б. Історія Балкан XVIII і XIX століття. Київ, 2003.

Славяне и их соседи. Международные отношения в эпоху феодализма. Москва, 1989.

Стеценко М. П. Страны Восточной Европы в IX–XI вв. Москва, 1995.

Тодоров Н. Балканский город XV–XIX вв.: социально-экономическое и политическое развитие. Москва, 1976.

Формирование раннефеодальных славянских народностей. Москва, 1981.

Филиппов М. Н. Ян Гус, его жизнь и реформаторская деятельность. Москва, 1995.

Фрейденберг М. М. Чернышов А. В. Коммунальный строй далматинских городов. Калининград, 1983.

Фрейденберг М. М. Дубровник и Османская империя. М, 1984.

Хрестоматия по истории средних веков. В 3 Т. / под ред. С.Д. Сказкина. Москва, 1961–1963. Т. 1–3.

Хрестоматия по истории южных и западных славян. Т. 1–3. Минск, 1987–1991.

Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян. Давня доба, Середньовіччя / за ред. В. Ярового. Київ, 2011

Хрестоматія з історії західних і південних слов'ян / за ред. В. Ярового. Т.2 Нова доба. Київ, 2016.

Христианство в странах Восточной, Юго-Восточной и Центральной Европы на пороге второго тысячелетия. Москва, 2002.

	<p>Чиркович Сима М. История сербов. Москва, 2009. Чорній В. Слов'язознавчі студії. Львів, 2002. Чорній В. Історія Болгарії. Львів, 2007. Шумов С., Андреев А. История Сербии и Черногории. Босния, Герцеговина, Македония, Словения, Хорватия. Москва, 2002.</p>
Тривалість курсу	90 год.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 16 годин лекцій, 16 годин практичних, 58 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	<p>Після завершення цього курсу студент буде:</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ сучасну науково-теоретичну базу проблематики утворення та розвитку держав регіону; ❖ витоки, етапи, загальні тенденції та особливості процесу державотворення народів регіону; ❖ специфіку організації, модель та функціонування центральної влади в політичних системах регіону; ❖ особливості соціально-економічного розвитку, культурних процесів, формування ментальності народів регіону; ❖ роль як окремих особистостей, так і подій, явищ, процесів суспільного життя; ❖ найголовніші події в історії народів регіону зазначеного періоду. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ поповнити свої знання найновішими історіографічними здобутками щодо вказаної проблеми; ❖ пояснювати специфіку та особливості державотворчих процесів в історії народів регіону; ❖ володіти основним фактологічним матеріалом з історії країн регіону; ❖ визначити цивілізаційні характеристики політичних, соціально-економічних, ідеологічних, культурних процесів в регіоні.
Ключові слова	Центральна та Східна Європа, цивілізація
Формат курсу	Очний /вечірній

Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література. Ресурси в інтернеті	Завдання, год
Тема 1. Центральна та Східна Європа як історичний регіон.	Лекція	<p>Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально–Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.</p> <p>Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії і цивілізації. Київ, 2000.</p> <p>Історія Центрально – Східної Європи: посібник / за ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001.</p> <p>История Центрально-Восточной Европы. Алексун Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А.,</p>	2 год

		Носкова В. СПб, 2009. Лешкович Н. Конструювання концепту “Центрально-Східна Європа” в історичних дискурсах XX – початку XXI ст. // Дриновський збірник. Софія-Харків, 2016. Т.IX.	
Тема 2. Витоки, етапи, загальні тенденції та особливості процесу державо-творення народів регіону.	Лекції, практичне	Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально–Східної Європи від Середньовіччя до сьогодні. Київ, 2004. Дворнік Ф. Слов’яни в європейській історії і цивілізації. Київ, 2000. Дейвіс Норман. Боже ігрище. Історія Польщі. Київ, 2008. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. Історія західних і південних слов’ян (з давніх часів до XX ст): навчальний посібник / за ред. В.І. Ярового. Київ, 2001. История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009. Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002. Фрейденберг М. М. Чернышов А. В. Коммунальный строй далматинских городов. Калининград, 1983. Фрейденберг М. М. Дубровник и Османская империя. М, 1984. Чиркович Сима М. История сербов. Москва, 2009. Чорній В. Історія Болгарії. Львів, 2007.	4 год
Тема 3. Специфіка організації, модель та функціонування центральної влади в політичних системах регіону.	Лекції, практичне	Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально–Східної Європи від Середньовіччя до сьогодні. Київ, 2004. Дворнік Ф. Слов’яни в європейській історії і цивілізації. Київ, 2000. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. Клочовський Є. Історія Польщі до кінця XV ст. Сандомир, 2005. Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002. Краткая история Чехословакии. С древнейших времен до наших дней / отв. ред. А. Клеванский. Москва, 1988. Фрейденберг М. М. Чернышов А. В. Коммунальный строй далматинских городов. Калининград, 1983.	4 год
Тема 4. Роль і значення християнської релігії у розвитку середньовічних держав Центральної та Східної Європи.	Лекції	Історія Центрально – Східної Європи: посібник / за ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001. Історія західних і південних слов’ян (з давніх часів до XX ст): навчальний посібник / за ред. В.І. Ярового. Київ, 2001. История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009. Принятие христианства народами Центральной и Юго-Восточной Европы и крещение Руси. Москва, 1988.	2 год
Тема 5. Особливості соціально-економічного розвитку.	Лекції	Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002. Історія Центрально – Східної Європи: посібник / за ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001. Історія західних і південних слов’ян (з давніх	2 год

		<p>часів до XX ст): навчальний посібник / за ред. В.І. Ярового. Київ, 2001.</p> <p>История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009.</p> <p>Клочовський Є. Історія Польщі до кінця XV ст. Сандомир, 2005.</p> <p>Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002.</p> <p>Фрейденберг М. М. Дубровник и Османская империя. М, 1984.</p>	
Тема 6. Суспільство. Соціальна структура.	Лекції-презентації, практичне	<p>Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст): навчальний посібник / за ред. В.І. Ярового. Київ, 2001.</p> <p>История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009.</p> <p>Клочовський Є. Історія Польщі до кінця XV ст. Сандомир, 2005.</p> <p>Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002.</p> <p>Фрейденберг М. М. Чернышов А. В. Коммунальный строй далматинских городов. Калининград, 1983.</p>	4 год
Тема 7. Особливості культурних процесів. Формування ментальності народів регіону.	Лекції, практичне	<p>Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально–Східної Європи від Середньовіччя до сьогодні. Київ, 2004.</p> <p>История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009.</p>	4 год
Тема 8.Правлячі династії та їх вплив на цивілізаційні особливості регіону.	Лекції – презентації, практичні	<p>Войтович Л.В., Целуйко О.П. Правлячі династії Європи. Біла Церква, 2008.</p> <p>История Центрально-Восточной Европы. Алексюн Н., Бовуа Д., Дюкре М-Э., Клочовский Е., Самсонович Г., Вандич П. / под ред. Карачинского А., Носкова В. СПб, 2009.</p> <p>Потульницький В.А. Корона та ціна. Львів, 2018.</p>	6 год
Тема 9. Держави-конгломерати (Річ Посполита, Габсбурзька монархія) та їх роль в історії Центрально-Східної Європи. Цивілізаційний вимір.	Лекції, практичні	<p>Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.</p> <p>Дейвіс Норман. Боже ігрище. Історія Польщі. Київ, 2008.</p> <p>Камінський Сулима, Анджей. Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505-1795. Київ, 2011.</p> <p>Історія Австрії / Еріх Цьольнер. Львів, 2001.</p>	4 год

Підсумковий контроль, форма	Залік
Пререквізити	Загальні та фахові знання, отримані на бакалаврському рівні освіти
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	<p>У процесі вивчення дисципліни застосовуються наступні методи:</p> <ul style="list-style-type: none"> - загальнонаукові методи пізнання; - навчально-методичні методи і прийоми індивідуальної роботи та роботи з колективом: - інтерактивна лекція; - лекція-презентація; - самостійна робота з науковою літературою; - консультування;

	<ul style="list-style-type: none"> - перевірка створених наукових текстів (рефератів-есеїв); - співбесіда зі слухачем.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу не потребує спеціального обладнання поза медіапроектором і комп'ютером.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Відвідування лекцій і консультацій викладача – 20% ☐ Підготовка і захист реферату-есею – 30% ☐ Підсумкова письмова робота – 50% <p>Письмові роботи: Очікується, що слухачі підготують реферат есей .</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи слухачів будуть їх власними оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших слухачів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі слухача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі слухачі відвідають усі лекції курсу. Слухачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку слухачі зобов'язані дотримуватись усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані слухачами під час відвідування лекційних занять, виконання індивідуального завдання у формі реферату есею. При цьому обов'язково враховуються присутність слухача на заняттях та активність у сприйнятті навчального матеріалу; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
Питання до заліку чи екзамену	Залік проводиться у формі письмової роботи в аудиторії заздалегідь підготовленими і доведеними до відома слухачів питаннями. Питання подано в Робочій програмі дисципліни.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.